

॥ १२ ॥ १३ ॥ दंडः इमं दंडिको वं प्रजेता ॥ १४ ॥ धर्मेणैव ननु मातृवत्त्वे हेन श्रुत्य बद्धे तेन वा खेदं श्रमं मोहो वै चित्यं ॥ १५ ॥ प्रतिपत्तिविमोहात् ज्ञानलोपात् ॥ १६ ॥ प्रथमं ज्ञानलोपस्ततो मोहस्ततो लो
भो लोभाद्विषयाभिलाषोऽग्निलपितसंयोगाद्विद्विषयीत्याख्यः कामस्ततस्तद्विषये रागो रागात्कर्तव्या कर्तव्यप्रतिपत्तिरन्यत्वं ततः पुनर्गोह इत्यादि चक्रमाह नष्टायामिति त्रिभिः ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥

नैतत्कारणमल्पं हि भविष्यति विशांपते ॥ यदेकस्मिन् जगत्सर्वदेववयातिसन्नतिं ॥ १२ ॥ भीष्म उवाच नियतस्त्वं नरव्याघ्रशृणु सर्वमशेषतः ॥ यथारा
ज्यं समुत्पन्नमादौ कृतयुगे भवत् ॥ १३ ॥ नवैराज्यं नराजासीन्न च दंडो न दांडिकः ॥ धर्मेणैव प्रजाः सर्वा रक्षंति स्म परस्परं ॥ १४ ॥ पाल्यमानास्तथान्योन्यं नरा
धर्मेण भारत ॥ खेदं परमुपाजग्मुस्ततस्तान्मोहो आविशत् ॥ १५ ॥ ते मोहवशा मापन्नामनुजामनुजर्षभ ॥ प्रतिपत्तिविमोहाच्च धर्मं स्तेषामनीनरात् ॥ १६ ॥ नष्टा
यां प्रतिपत्तौ च मोहवस्थानरास्तदा ॥ लोभस्य वशमापन्नाः सर्वे भरतसत्तम ॥ १७ ॥ अप्राप्तस्याभिमर्शं तु कुर्वतो मनुजास्ततः ॥ कामो नामापरस्तत्र प्रत्यपद्यत
वै प्रभो ॥ १८ ॥ तांस्तु कामवशं प्राप्तान् रागो नामाभिसंस्पृशत् ॥ रक्ताश्च नाभ्यजानंत कार्याकार्येयुधिष्ठिर ॥ १९ ॥ अगम्यागमनं चैव वाच्यावाच्यं तथैव च ॥
भक्ष्याभक्ष्यं च राजेंद्र दोषादोषं च नात्यजन् ॥ २० ॥ विप्लुते नरलोके वै ब्रह्मचैव न नाशह ॥ नाशाच्च ब्रह्मणो राजन्यमो नाशमथागमत् ॥ २१ ॥ नष्टे ब्रह्मणि धर्मं च दे
वांश्चासः समाविशत् ॥ ते त्रस्तान् राशदूलं ब्रह्माणं शरणं ययुः ॥ २२ ॥ प्रसाद्य भगवंतं ते देवं लोकपितामहं ॥ ऊचुः प्रांजलयः सर्वे दुःखवेगसमाहताः ॥ २३ ॥ भ
गवन्नरलोकस्यं ग्रस्तं ब्रह्मसनातनं ॥ लोभमोहादिभिर्भविस्ततो नो भयमाविशत् ॥ २४ ॥ ब्रह्मणश्च प्रणशेन धर्मो व्यनश दीश्वर ॥ ततः स्मसमतां यातामर्त्यं क्षि
भुवनेश्वर ॥ २५ ॥ अधो हि वर्षमस्माकं नरास्तूर्ध्वं प्रवर्षिणः ॥ क्रियाव्युपरमात्तेषां तोगच्छामसंशयं ॥ २६ ॥ अत्र निःश्रेयसं यन्नस्तद्ध्यायस्वपितामह ॥ त्वत्प्र
भावसमुत्थोऽसौ स्वभावो नो विनश्यति ॥ २७ ॥ तानुवाच सुरान्सर्वान् स्वयं भूर्भगवांस्ततः ॥ श्रेयो हंचितयिष्यामि व्येतुवो भोः सुरर्षभाः ॥ २८ ॥ ततो ध्याय सहस्राणां
शतं चक्रे स्वबुद्धिजं ॥ यत्र धर्मस्तथैवार्थः कामश्चैवाभिवर्णितः ॥ २९ ॥ त्रिवर्ग इति विख्यातो गण एष स्वयं भुवा ॥ चतुर्थो मोक्ष इत्येव पृथगर्थः पृथग्गुणः ॥ ३० ॥

नात्यजन्दुष्टमदुष्टं सर्वस्वीचक्रुरित्यर्थः ॥ २० ॥ ब्रह्मवेदः धर्मो यज्ञः ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ मर्त्यैः समतां याताः स्म त्वाहाद्यभावेन क्षीणाः स्म इत्यर्थः ॥ २५ ॥ नराः यजमानाः हवि
धाराभिस्तूर्ध्वं प्रवर्षिणः ततश्चान्नाभावान् नश्याम इत्यर्थः ॥ २६ ॥ नोत्साकं स्वभावः ऐश्वर्यसत्यसंकल्पत्वादिकं ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ पृथगर्थः त्रिवर्गफलापेक्षया विपरीतफलः पृथग्गुणः त्रिवर्ग
साधनापेक्षया विपरीतसाधनः ॥ ३० ॥